

Om Familien Brochmann i Norge.

Af Archivfuldmægtig **H. J. Huitfeldt-Kaas.**

(Fortsættelse).

Saalænge jeg kan erindre tilbage, tilbragte min Broder og jeg en større Del af Sommeren paa Kirkerud hos vore Bedsteforældre under Opsigt af vor fortræffelige Barnepige Maren Christiansdatter Ebbestad (fra Holmsbo); for nogle Dage besøgte ogsaa vore Forældre Kirkerud i den samme Tid, saaledes at de i Regelen kom did kort før Emils Fødselsdag (21 Juli). De medbragte da Gaver til det hele Hus lige fra Bedstefader og Bedstemoder til den lille Gjæterpige, og med dem fulgte vi saa tilbage til Christiania, naar de atter reiste hjem. Ved en saadan Ankomst erindrer jeg, at vi Brødre engang vare stegne op paa Taget af Grisehuset, hvorfra man kunde se henad Alleen til Grinden, gennem hvilken den store Kaleshevogn kom kjørende; i Iveren for at vinke og raabe til Fader og Moder tabte Emil Ballancen og styrtede hovedkuls ned i Svinestien, hvor han slog Hovedet mod en Sten og fik et temmeligt stort Hul i Panden. Moders første Forretning blev da denne Gang ved Vaskning at søge at standse Blødningen og faa lagt Plaster paa Saaret. Stødet var uden Fare, og Saaret groede snart til, dog beholdt Emil stadig et Ar i den høire Tinding, der imidlertid skjultes af det krøllede Haar. Ved en anden af Emils Fødselsdage (formentlig hans sjette, 1841, thi Bedstefader levede endda), havde Bedstemoder ladet reise en Løvsal paa Gaardspladsen ved Havegjærdet; Bænke vare opsatte deri og Blomsterkrandse ophængte, om Eftermiddagen kom Damerne fra Aschehaug og medbragte Foræringer, hvilket dengang ikke var saa almindeligt som senere; af Bedstefader fik han en stor Sølvmynt; det hele var ualmindelig storartet.

Ligesom Emil, som nævnt, fik et dygtigt Stød paa Kirkerud, saaledes havde jeg endnu tidligere (formentlig 1839?) der bekommet et lignende, hvoraf jeg endnu bærer Ar. Bedstemoder og vor Barnepige sad med Emil paa Kjøkkentrappen, jeg gik

nedenfor i Gaarden og pillede Stene og Pinder i mit blaaternede Forklæde; disse vilde jeg nu bringe op til Emil, men paa Grund af det udspændte Forklæde bemærkede jeg ikke den store Sten, der dannede nederste Trin af Trappen, og hvorpaa Heste, Kjør og Faar fik Salt, naar de om Aftenen kom hjem fra Havnegangen. Jeg snublede over den og slog min Næse mod dens skarpe Kant; et dybt Saar langs efter Næsen var Følgen, Blødningen var stærk og vilde ikke lade sig standse; mine Bedsteforældres Læge boede i Drøbak, omtrent en Mil borte, men heldigvis var der i Cadetleiren, som dengang hver Sommer laa paa Exercerpladsen ved Skydsgjorden nær Nordby Kirke, en medicinsk Candidat Hoff, der snarest muligt hentedes. Han lagde en Mængde Plastre paakryds og tvers over min Næse og tilsaa den de første Dage; derpaa førtes jeg hjem til Christiania, hvorhen Bedstemoder selv fulgte mig, dels for Barnepigens Skyld, dels for at berolige mine Forældre, der ikke bleve saa lidet forskrækkede ved at se mig sidde tilsløret i Bedstemoders Skjød. Hun tilraabte dem imidlertid strax, at der ingen Fare var paa færde, og i Løbet af Høsten groede Saaret vel atter til, men gjennem hele min Barndom havde jeg et tydeligt Ar langs Næsen, der maaske endog ved dette Stød antog en anden Form, end der oprindeligt var den bestemt; nu er der kun svage Spor tilbage af Arret mellem Øinene.

Jeg har ovenfor nævnt, at Bedstefader eiede Pladsen Loftsrud under Kirkerud. Her boede to Husmænd, Holm og Christian Loftsrud, i taalelig gode Kaar; Holm havde endog Hest paa sin Del. Christian var lidt drikkfældig men forresten en duelig Arbejder, naar han var „fremme“ paa Gaarden i Aantidene og ellers. Hans Hustru Karen var en meget brav og flink Kone, der ofte hjalp til paa Kirkerud og andensteds i Bygden som et Slags Kogekone, naar der var fremmede. I min Erindringstid havde de ei Børn, dog tror jeg næsten, en Søn var død. Holm havde baade Sønner og Døtre af sit Ægteskab, men hans Kone var død før min Tid og laa begravet strax tilhøre indenfor Kirkegaardsporten ved Nordby Kirke; om hende hørte jeg oftere fortælle, at hun var død af Kræft efter lange

og haarde Lidelser, idet hendes Ansigt først ganske fortæredes, saavidt jeg erindrer, en Følge af en afreven Finne. Holm Loftsrud selv var egentlig Smed, men forøvrigt en Vaulunder, en sand Tusindkunstner, der var baade Bedstefaders og Bedstemoders høire Haand og Medhjælper ved alle forefaldende Leiligheder. Foruden som Smed var han dygtig som Snedker, Uhrmager, Gjørtler og Guldsmed, han aarelod syge og forstod vist endnu mange flere Kunster; at sende Bud til Holm Loftsrud var det ufeilbare Middel for alle Vanskeligheder paa Gaarden. Hans ene Søn Johan, der senere efter en af ham beboet Gaardeplads benævntes Solberg, blev Uhrmager efter at have været i Lære i Christiania og, saavidt jeg erindrer, i Udlandet. Han havde forfærdiget et Uhr, der gik et Aar uden at trækkes op, og som indbragte ham megen Ros og, saavidt jeg tror, endog en Præmie. Den ene Datter Maren Loftsrud var Bygdens Sy pige, og jeg kan erindre, det blev fortalt, at de nye Façoner, som hun enten fremme paa Gaarden eller ved Kirken iagttog paa min Moders Kjoler, senere gjorde sin Runde blandt Bondepigerne, noget tillempede efter Omstændighederne. De gamle Folk paa begge Loftsrudpladserne døde alle i de nærmeste Aar før eller efter Bedstemoder, maaske overlevedes hun kun af Karen, som jeg godt erindrer ved Begravelsen. — Af de egentlige Tjenere paa Kirkerud har ingen efterladt noget synderligt Mærke i min Erindring med Undtagelse af gamle Ingebret, der døde kort efter Bedstefader, omkring 80 Aar gammel. Han havde tjent paa Kirkerud allerede i vore Bedsteforældres tidligere Ægteskabsaar, var senere bleven gift og vendte som Enkemand atter tilbage til Kirkerud, hvor han derpaa forblev til sin Død, i de sidste Aar kun beskjæftiget med lidt Vedhugning og lignende smaa Arbejder efter eget Behag. Han var vore Bedsteforældre og deres Børn hengiven med Liv og Sjæl; saavidt jeg ved, var det ham, som om Julenatten hentede de tre Metalspaaner af Klokken i den gamle Nordby Kirke til min lille syge Morbroder. Lige til det sidste var han rask og rørig, og jeg erindrer vel, at han henimod 80 Aars Alderen gik de gode to Mile fra Kirkerud til Christiania for at besøge Moder og bringe hende et Par

Benvedtrær, hun havde ønsket til at plante i sin Have. Da Bedstemoder engang under hans sidste Sygdom besøgte ham, udbad han sig af hende Løftet om to Ting, som han sagde vilde glæde ham i hans sidste Timer: at han maatte ligge Lig paa „Salen“, hvor Bedstefader havde ligget, og at han paa Kirkegaarden maatte begraves i Hjørnet (det nordøstre) ligeoverfor Bedstefaders Grav, for at han, som han udtrykte sig, kunde ligge og se over til sin gamle Husbonde. Det siger sig selv, at Bedstemoder gjerne gav og nøiagtigt opfyldte Løftet¹⁾.

Men det er paatide, at jeg begynder at omtale vore Bedsteførelæres Børn; disses Antal var i det hele 6, men af dem døde Christen og Jens ganske smaa, og Carl Adolf, der var født 1803, døde, som nævnt, af Hjernevattersot 1808; han døde om Sommeren, og jeg kan erindre, at min Moder har fortalt, at hun siden hans Død for hele Livet havde Modbydelighed for Lugten af Abrod, der, som jeg før har nævnt, i stor Mængde voxede i Haven paa Kirkerud, og som blandt andre duftende Planter anvendtes til at fordrive Liglugten. Sønnen Søren Thorne, der var født 22 December 1799, opnaaede en Alder af henimod 10 Aar. Da Bedstefader under Krigen i 1807 atter meldte sig til den Tjeneste, som han med sin svækkede Helbred formaaede at udføre, fik han anvist en Plads ved Fredriksstads Garnison, hvor han opholdt sig til Krigens Slutning, og hvor han i alle Fald for længere Tid havde Søren hos sig, sandsynligvis af Hensyn til hans Skolegang. Blandt de Ting, der vare henlagte under Bedstefaders Opsyn, var den saakaldte Skræddersal, hvor Uniformerne syedes og repareredes; her færdedes da oftere Søren, naar han havde Fritid. Engang var han kommen i Ordvexling med en af Skrædderdrengene, hvorunder denne havde brugt usømmelige Expressioner, hvilke Søren strax havde besvaret med et Slag i Ansigtet. Uden at nogen af dem i Stridens Hede havde bemærket det, var imidlertid en Dør bleven aabnet bag

---

¹⁾ Ikke langt fra hans Grav laa en, der indesluttede en hel Familie, og som oftere blev os paavist og omtaltes med Gysen. Her var begravet en Husmand, jeg tror fra en af Solbergpladsene, der havde dræbt sin Kone og 5 Børn og tilsidst hængt sig selv.

dem, og Oprinnet var bleven observeret af ingen mindre end Prins Christian August selv, der, ledsaget af Bedstefader, gjorde en Inspectionstour gennem Verkstederne. Prinsen, der altsaa havde hørt eller fik høre Sagens Sammenhæng, tog Søren's Parti og fandt sig saa tiltalt af den kjække Dreng, at han udspurgte Bedstefader nøiere om ham, og hvad Bestemmelse Faderen havde med ham. Bedstefader svarede, at han vistnok ønskede, at han maatte blive Officier, men at han ikke vidste; om han vilde have Raad til at føre ham frem dertil. Prinsen havde dertil svaret, at dette skulde han i sin Tid nok skaffe ham Udvei til. Under Krigen herskede, som bekjendt, en overordentlig smitsom Blodgangsepidemi i et Par Aar i Smaalenene; af denne døde Søren i Fredriksstad i Aaret 1809 et Par Maaneder, efter at hans høie Beskytter var død som Kronprins i Sverige:

Kun to af vore Bedsteforældres Børn naaede den voxne Alder; af disse var min Moder Anne Margrete Brochmann ældst. Hun var født paa Kirkerud 8. September 1801 og altsaa næsten 7 Aar ældre end sin Broder Diderik. Hun blev opdraget hjemme under Moderens Tilsyn og blev duelig i alle Husets Sysler, men fik foreløbig ingen anden Lærdom end den, der kunde meddeles hende af Bygdens Skoleholder, Baltzersen, der holdt Skole paa Nabogaarden Kaxrud, hvor han boede. Først henimod den Tid, da hun skulde konfirmeres, blev hun sendt til Drammen, hvor hun i et Aarstid opholdt sig i et Pensionat for unge Damer, der holdtes paa Strømsø af en Madame Broumann og hendes Datter. Heller ikke her gik Lærdommen synderlig vidt; den indskrænkede sig nok omtrent til Læsning, Skrivning og Regning samt de almindeligste Haandarbeider. Under dette Ophold blev hun konfirmeret sammesteds af Stedets Sognepræst, Søren Tybring. Den bemærkeligste af de unge Damer, hun i dette Pensionat gjorde Bekjendtskab med, var den i 1889 afdøde, som Forfatterinde bekjendte, Fru Gustava Kielland, født Blom¹⁾. Grunden til at hun sendtes til Drammen, var selvfølgelig Bedstemoders mange Familieforbindelser paa dette hendes Fødested.

¹⁾ Hun blev siden som Prestefrue i Lyngdal din Moders Veninde og skrev for hendes Børn (1848) den siden overalt kjendte Vise om „Liden Ekorn“.

Efter Hjemkomsten herfra foreslog hendes Faster, Generalinde Elisabeth Thome, hende et længere Ophold i sit Hus i Christiania, hvor hun boede sammen med sin eneste Søn, daværende Capitain Thome (død 1871 i Throndhjem som Generalmajor), der siden 1812 var gift med Oberst Rummelhoff's Datter, Elisabeth. Tilbudet modtoges med Taknemmelighed, og Meningen hermed var, at hun dels skulde uddanne sig videre i enkelte Færdigheder og dels nyde godt af Selskabslivet i Christiania, i hvilket Familien Thome som Medlemmer af det dramatiske Selskab og gennem sine Familieforbindelser tog temmelig livlig Del. Noget Afbræk voldttes imidlertid derved, at hun tilligemed Capitain Thomes ældste Børn fik Mæslinger og saaledes i flere Uger maatte holde sig inde. Saaledes standsede foreløbig ogsaa Danseundervisningen hos den gamle, løierlige svenske Dansemester Walcke, hvor hun havde begyndt at tæve Undervisning sammen med en Del af Byens Ungdom, hvoriblandt min Fader. Da hun senere blev rask nok dertil, kom Dansemesteren hjem i Huset til hende og fortsatte Undervisningen paa en Sal hos Thomes, hvor han paa Gulvet med Kridt optegnede Dansens forskellige Trin, hvori hun da maatte øve sig.

Fra dette Christianiaophold bevarede min Moder mange kjære Erindringer; dog tror jeg, ingen overgik Minderne fra Theateraftnerne i det dramatiske Selskab, og jeg har ofte hørt hende fortælle herom med saamegen Begeistring og Interesse, at en saadan ogsaa i høi Grad vakt hos mig, og jeg er mig vel bevidst, at dette hos mig har vakt Lysten til at behandle dette Selskabs Historie. Interessen for Skuespil bevarede min Moder bestandig og regnede det for sin største Fornøielse at se et godt, helst alvorligt Drama. Min Interesse for Theatret har jeg saaledes tydeligvis arvet efter hende, da den aldeles ikke fandtes hos min Fader eller hans Familie.

Det siger sig selv, at min Moder under dette Ophold i Christiania, ligesom baade før og siden, oftere besøgte sin Farbroders Familie paa Abildsø; ligesaa kom hun til sin Faders Fætter, Høiesterets-Assessor Jørgen W. Brochmann, hvis Datter Elisabeth var min Moder meget kjær. Til Faderens Charakteri-

stik have Fru Dunker og Biskop Pavels givet vistnok correcte men ikke meget tiltalende Træk; han havde som Enkemand forgjæves friet til sin Fætters Datter, ovennævnte Fru Barbara Schnitler, men lige overfor sin Datters Beilere var han saare kritisk, idet han i dem kun saa Liebhabere til hendes Formue. Hendes Forlovelse med daværende Lieutenant (senere Generalmajor) Fr. Moltke Sørensen lykkedes det ham at forpurre, men under hans gjentagne Reiser til Medevi Sundhedsbrønd i Sverige, gjorde hun Bekjendtskab med en svensk Officier, senere Major, Carl Frederik Ugglå, og han lod sig ikke afvise. De bleve gifte 1826, men hun døde allerede i 1836. Major Ugglå kan jeg erindre at have seet i mine Forældres Hus, formentlig før 1840; de satte megen Pris paa ham, han var da gift med Lovise Regina Ørn og eiede Sefle ved Vennersborg, der senere har været i Familien Wiels Besiddelse. Der var Børn af begge Ægteskaber; en Søn af andet Giftermaal har jeg truffet i 1862, da han var blandt de Svenske Cadetter, der dengang gjæstede Christiania. Af den anden og endnu fjernere Brochmannske Linie kan jeg erindre at have seet hos mine Forældre en Enke efter Bedstefaders Næstsøskendebarn Jørgen Brochmann, Sognepræst til Sandsverv; hun hed Elise Christine Pihl og døde i December 1840. Min Moders Cousiner i fjerde Led, Døtre af Michael Brochmann paa Lambertseter i østre Aker, Sara Marie, der først var gift med Kjøbmand Ellert Ellertsen og senere med Proprietair Carl Schøyen paa Lambertseter, samt Søsteren Anne B., Enke efter Kjøbmand Peter Hanson, erindrer jeg vel; den sidste døde i Februar 1856. De havde efter Tidens Leilighed faaet en god Undervisning og Opdragelse.

Af Bedstemoders Slægt Thorne har jeg ikke seet eller kjendt mange. Hendes Farfader Christopher Olsen havde taget sit Navn efter Fædrenegaarden Nesthorne (∴ nederste Horne, Navnet altsaa urigtigt delt) paa Eker; han var født der 1700 og døde 1793 som Kjøbmand i Drammen. Foruden hans Sønnedatter, ovennævnte Jfr. Magdalene Th. (f. 1794, † 1872), har jeg i mine Forældres Hus seet min Moders Fættre, Stadshauptmændene Johan Frederik Th. († 1854) og Christian August Th. († 1886),

Provst og Sogneprest Søren Wilhelm Th. († 1878) og deres Søster Karen M. Thorne († 1856), gift m. Generalconsul G. F. Ægidius i Amsterdam, samt nogle af deres Børn. Bedstemoders Søster Marthe Karine Th., f. 1777 og død i 1840-Aarene, havde først været gift med Kjøbmand paa Bragernes, J. P. Bruun († 1808), med hvem hun havde flere Børn, og sad i ret gode Kaar efter ham, men ægtede derefter (1809) Kjøbmand Ole Schubarth, der satte hendes Midler overstyr og efterlod hende med 3 Børn af dette sidste Ægteskab. Da Boet var rent fallit, kom 2 af disse Børn, en Søn og en Datter, foreløbig til vore Bedsteforældre paa Kirkerud og forbleve, saa vanskeligt det end faldt for disse, siden der, til de bleve voxne; Sønnen Mathias S. kom i Bogtrykkerlære i Christiania og efterlod ved sin Død mange Børn, Datteren Elisabeth (Lise) blev gift med Lensmand Chr. M. Michelsen i Ski Sogn (Annex til Krogstad, Follo), der beboede Gaarden Sander ved Ski Kirke og havde 11 Børn. Over Familien Thorne har Stadshauptmand Chr. A. Thorne udgivet en kortfattet og Adjunkt M. Arnesen en vidtløftigere Stamtavle.

Fra min Moders ovenomtalte Besøg paa Abildsø erindrer jeg en ret pudserlig Episode, der er mig fortalt af Jomfru Magdalene Thorne, en Cousine af Bedstemoder men meget yngre end hende. Hun havde aftalt med min Moder en Spadseretur til Abildsø, men herom var sidstnævntes Næstsøskendebarn Cai Ditlev Hegermann (senere Foged) bleven vidende og havde ytret Lyst til at slaa Følge med dem. Da han imidlertid dengang, ligesom senere, var meget lidet yndet af de fleste, gik de ud tidlig en Søndagsmorgen og lykønskede sig allerede ved at være naaet op i Ryenbergene uden at have stødt paa den ubehagelige Følgesvend, da en af dem ved at vende sig om fik Øie paa ham i det fjerne. Da de mente at være sikre paa ikke at være opdagede, enedes de om at gjemme sig under en nærliggende Bro og lade ham passere forbi. Efter at de havde staaet i Skjul en saa rundelig Tid, at han forlængst maatte antages at have faaet Forspranget, vovede de forsigtigt at kikke op mod Broen, men ved dens Rækværk stod, speidende ned under samme,

— Hr. Cai. Der maatte nu opfindes en passende Historie, jeg tror om Næseblødning, og saa gik Touren i Fællesskab til Abildsø.

Da min Moder vendte tilbage fra Christiania til sine Forældres Hus, var hun altsaa bleven en voxen Pige og efter Samtidens Dom en meget smuk ung Pige, der snart hjemme i Bygden fik Tilnavnet „Lyset i Nordby Sogn“ (eller kortere „Nordbylyset“, „Nordbysolen“). Det var ingen vid Kreds, hvortil dette Lys udbredte sine Straaler; vore Bedsteforældres Omgangskreds dannedes væsentlig af de „conditionerede“ Familier i Aas, Nordby, Fron og Drøbak, med hvilket sidste Sted Forbindelsen især vedligeholdtes gennem Familien Burchardt, idet Skibscapitain, senere Consul, B. var gift med ovennævnte Barbara Ring, en Broderdatter af Capitain Brochmanns Frue paa Abildsø og opdraget der. Den største og anseeligste Selskabskreds samledes imidlertid i Julen paa Gaarden Fron i Nærheden af Drøbak, da Gaardens aldrende Eierinde, Enkemadame Schøyen, nylig var bleven gift med den betydelig yngre Lieutenant (senere Capitain) O. P. Brandt, der siden som gammel Enkemand blev gift med sin Broders, Oberst, Kammerherre Jens Brandts, Datter, i hvilket Ægteskab han er Fader til den nuværende Eier af Fron, Cand. jur. J. C. P. Brandt. Navnlig holdtes her aarlig paa anden Juledag et storartet Bal, hvortil hele Omegnens Honoratiores vare indbudne. Saavel her som i Drøbak selv traf min Moder oftere sammen med denne Storstads mere fremtrædende Repræsentanter for Handelsstanden, af hvilke et Par yngre Medlemmer skulle have lagt for Dagen saa megen Interesse for hende, at Publicum ventede, at de vilde optræde som Friere, hvilket maaske ogsaa skulde være indtruffet, om hun ikke temmelig snart var bleven forlovet med min Fader.

Af andre Familier, som vore Bedsteforældre omgikkes, erindrer jeg af Omtale den ovennævnte, noksom bekjendte Sorenskriver Chr. M. Falsen paa Vollebæk; jeg hørte oftere nævne, hvilket imponerende Syn det var at se ham og hans første Frue, født Munck, komme ridende til Gaarden, idet det smukke, statelige Par, der yndede denne Befordringsmaade, da ret tog sig ud til sin Fordel. Ogsaa hans Optræden til Thinge skal have været

af en saa imponerende Virkning, at Bønderne, saasnart han viste sig, skyndsomst strøge Huerne af og ikke turde sætte dem paa uden speciel Opfordring. — Paa Thorderud i Aas boede Major Christian Meyer, en Stifsøn af den bekjendte Professor, Dr. Hans Strøm paa Eker; af deres Børn døde en Søn som Krigscommisair paa Molde, og to Døtre vare gifte med to Brødre Ross (en Sogneprest og en Toldkasserer). I min Erindring har fæstet sig det pudsige Spørgsmaal, Majoren gjorde min Moder, da hun var bleven forlovet, om hvilke Bær, hun vel havde sat i sin Done? — Selv kan jeg erindre Secretair Aschehogs Familie paa Askehaug, Kirkeruds Nabogaard mod Vest, Paul Gades paa Kjølstad i Aas, Christen Mamens paa søndre Nordby ved Nordby Kirke, hvilken Gaard tilligemed de to andre Nordbygaarde dannede Kirkeruds Grændse mod Øst. Søren Roth Aschehoug (f. 1762) var Proprietair og Søn af Bygdens Lensmand Thorkel A. Han havde eiet søndre Nordby o. fl. Gaarde og af en ældre Broder Aslak A. (f. 1751 † 1833) kjøbt Fædrenegaarden Askehaug med underliggende værdifulde Eiendomme Nesset og Bredvold inderst i Bundefjorden. Før 1814 havde han af den Danske Regjering erhvervet den Krigssecretair-Titel, hvormed han siden vedblev at benævnes, og som gjorde ham til Rangsperson og hans Kone, Kirstine Dyster fra Aas Sogn (f. 1773 † 1838), til Frue. De havde to Døtre, af hvilke den ene, Stine Gubbia A., døde i 1840-Aarene og nok var en Smule underlig, men som paa Grund af Faderens formodede Formue dog havde havt en Frier, en Søn af en Kjøbmand i Storgaden Ellef Hansen (i daglig Tale paa Grund af sin Figur kaldet „Elephanten“); jeg mindes hende særlig, fordi hun engang forærede mig en liden Brodersax, som jeg endnu besidder, for at jeg med den bedre skulde kunne udføre de fine Udklipninger i Papir, hvormed jeg pleiede at more mig selv og begave andre. Secretairens anden Datter Andrea Haagine A. var gift med Capitain Peter Solberg, der havde havt Compagni i Hallingdal men var bleven dømt fra Embedet for at have modtaget Penge for at lade nogen slippe fri fra Krigstjenesten. I nogle Aar boede saa Familien hos Svigersønnen, Copiist Thoen i Christiania, vistnok i stor Fattigdom, om end

vel noget støttet af Secretair A., ved hvis Død de imidlertid atter kom paa en grøn Gren og beboede nu den smukke Gaard Askehaug til sin Død, hvorefter den i flere Aar tilhørte Sønnen, Lieutenant Wilhelm Solberg, senere død som Postmester i Christianssund. Secretair Aschehoug førte et større, gjæstfrit Hus, hvor der ikke kom faa militaire, uagtet man neppe havde synderlig Tillid til eller Agtelse for hans Charakter. Blandt Officiererne mindes jeg af Omtale, foruden begge mine Bedstefædre, ogsaa min Grandonkel, Major Fritz Huitfeldt, der, som han pleiede, gjorde Husets Frue sin Cour og blandt andet engang forærede hende en Ridehoppe, som han imidlertid senere, da Forholdet blev mindre godt, atter tog tilbage, idet han simpelt hen borttog den fra Græsgangen, hvor den var tøjret om Natten. Ogsaa en fjernere Grandonkel, Major H. J. Huitfeldt („Storemajoren“), var i sin Tid blandt dem, der oftere færdedes baade paa Askehaug og Kirkerud, hvorom det ovennævnte „Capitainskammer“ mindede. Da Bedstefader Brochmann i den skandaløse Sag mellem ham og Fætteren, ovennævnte Major Fritz Huitfeldt¹⁾, stillede sig paa sidstnævntes Side, blev „Storemajoren“ ham saa gram, at han endog skal have stræbt ham efter Livet, idet han først engang søgte ham hjemme paa Kirkerud, hvorfra Bedstemoder maatte sende Bud til ham, som dengang just var ude paa Marken, at han maatte holde sig hjemmefra, indtil „Storemajoren“ atter var borte; en anden Gang skal denne have ligget i Baghold efter ham med ladt Gevær paa Skoven mellem Nordby og Aas, men underrettet herom gav Sorenskriver Falsen, hos hvem Bedstefader var i Besøg, ham Følge med gaa Hjemveien om Aftenen. Til Askehaug kom „Storemajoren“ vel ikke efter en Scene, der er mig fortalt, og som synes at minde om langt fjernere Tider. Under Spillet og Drikken om Aftenen bleve Majoren og hans Vert saa uenige om et eller andet, at den førstnævnte bar denne, der dog selv var en temmelig stor Mand, fra Dagligstuen og ud i det ved Siden liggende Kjøkken, hvor han vilde have kastet ham op i Skorstensilden, om han

---

¹⁾ Se herom mine Efterretn. om Familien Sibbern, S. 77 f.

ikke var bleven forhindret deri af de tilstedeværende. Saavidt jeg mindes, forlod Majoren strax Askehaug og overnattede paa Kirkerud, da det ovenfor fortalte passerede før Bruddet med Bedstefader. Jeg har før omtalt, at denne fik det Slagtilfælde, der gjorde ham lam i de sidste tre Aar af hans Levetid, under et Herreselskab paa Askehaug om Høsten 1838. Et Aarstid senere besøgte Secretair Aschehoug mine Forældre i Christiania, et Besøg, som har indprentet sig uudsletteligt i min Erindring. Fader og Moder vilde en vakker Sommereftermiddag besøge den botaniske Have paa Tøien og havde medtaget min Broder og mig. Vi kom imidlertid ikke længere end til Torvet, hvor vi mødte Secretair Aschehoug, der kom kjørende til Byen med en blakket Hest for Karjolen. Vore Forældre standsede og talte med ham, og han blev indbuden til at bo hos os i et lidet, nylig indredet Kammer ved Porten i vor gamle Gaard, medens han opholdt sig i Byen. Vi vendte da om og fulgte ham hjem, vistnok til nogen Skuffelse for os Børn, der altid fandt Fornøielse i at spadsere omkring i den store Tøienhave og betragte de mange for os fremmede Planter, som der vare at se. Den følgende eller næstfølgende Dag var der Herreselskab hos os til Middag, der holdtes i „Blaastuen“ (et ud mod Haven vendende Værelse), og om Aftenen blev der spillet Kort og drukket Punsch. Da Gaardskarlen den følgende Morgen (12 Juli 1839) kom ind i Secretairens Værelse for at tage hans Klæder ud til Børstning, fandt han ham siddende ubevægelig paa en Stol og styrtede strax op til mine Forældre, der laa i et Kammer ovenpaa over Porten, med den Beretning, at Secretairen vistnok var død. I stor Fart kom mine Forældre i Klæderne, Bud sendtes efter Lægen, der (imidlertid uden Virkning) forsøgte en Aareladning, da man antog, at han temmelig nylig var staaet op, efter at have fundet det for varmt i Sengen; ogsaa vi Børn, der laa i Værelset udenfor vore Forældre, vaagnede snart og maatte selvfølgelig ned i Gaarden for at kige ind paa Secretairen. Jeg erindrer ham endnu meget vel, siddende paa Stolen mellem Sengen og Vinduet i Natlinned og med en hvid Nathue paa Hovedet samt grønne Tøfler paa Fødderne. Capitain Solbergs

budsendtes, ligesaa hans Datter og Folk paa Askehaug, hvorfra en Husmand og Kirkeruds Factotum Holm Loftsrud kom ind til Byen, købte Ligkiste og førte ham hjem til sin Gaard, hvor senere en stor Begravelse holdtes, hvortil Fader, saavidt jeg erindrer, reiste ud.

Nogen bestemt Erindring om at have været paa Askehaug i Secretairens Tid har jeg ikke, men i Capitain Solbergs Tid vare vi altid der engang om Sommeren, naar vi besøgte Kirkerud, og vi Børn fandt os vel der i den store Have, hvor der fandtes en Mængde smaa sorte og røde Moreller foruden andre Bær, vakre Blomster, et ret pent Lysthus m. m. Ikke langt fra Haven laa et lidet smukt Tjern, omgivet af Skov og derfor noget mørkt, hvor jeg erindrer, Lieutenant S. engang roede os omkring, og hvor vi opfiskede de smukke hvide Vandlilier med alenlange Stilke paa Blomster og Blade. I Tjernet fandtes Aal og Gjedder, som undertiden bleve fiskede til Gaardens Brug. Gaarden selv var ret vel bebygget med et to Etager høit Træhus, hvori nedenunder Dagligstue, Storstue med Storstuekamre og en som Værelse møbleret Mellemgang, hvori den ene Trappe til Værelserne ovenpaa (mest Soveværelser) fandtes. Udenfor Dagligstuen var en mod Gaardspladsen aaben Gang, der dog nok kunde lukkes med Lemmer. Over Vinduerne i anden Etage var der en Mængde Svalereder, hvis Beboere stadig vare os til megen Fornøielse. I Værelserne fandtes ikke faa gamle Kobberstik og Malerier (dog ei Portraiter), hvilke vi betragtede med Interesse, og den Hemmelighedsfuldhed, der hvilede over de med Vindueslemmer formørkede indre Værelser og den temmelig mørke Mellemgang pirrede ikke lidet vor Nysgjerrighed. Foruden den omtalte Søn Wilhelm S. havde Capitainen 3 Døtre: den omtalte Copiist Thoens Kone, Henriette, der var gift med en Kjøbmand Hansen i Drøbak, og den yngste „Lina“, der i min Erindringstid blev gift med Broderens Krigsskolekammerat, Lieutenant Buhre, der imidlertid døde efter nogle Aars Forløb, hvorefter hun atter boede paa Askehaug hos Broderen og døde der, saavidt jeg tror, før han forlod Gaarden. Hun havde ingen Børn; de 2 ældre Søstre derimod hver mange.

Paa Kjølstad hos Familien Gade var jeg blot en eneste Gang, men skjønt jeg kun var 5 à 6 Aar gammel, husker jeg ret godt Besøget. I mine Forældres store Caleschevogn kjørte de, Bedstemoder og jeg (Bedstefader var vist allerede lam) derhen en Eftermiddag fra Kirkerud og forbleve der til om Aftenen. Jeg husker, at jeg var ude og saa paa, at der med et Net blev fisket i en Dam, saavidt jeg tror Gjedder, som vi spiste til Aften. Ogsaa Haven kan jeg mindes med sin Omgivelse af en dobbelt Rad Grantrær, der gave den et noget trist Præg. Jeg erindrer ogsaa endnu en Del Frugttrær, der vare podede med forskjellige Sorter i samme Stamme, ligesom der ogsaa fandtes Rognetrær med forskjellige indpodede Frugtsorter. Gaardens Beboere havde jeg vistnok tildels seet før paa Kirkerud og saa ogsaa en Del af dem senere; Verten Paul Gade var vel egentlig Proprietair men drev ogsaa et Slags Forretning som Bygdeprocurator med Incassationer og lign. Han havde nemlig tidligere været paa et juridisk Embedscontor (formentlig Sorenskriver Falsens) som Skriver og havde altsaa en Smule Indsigt i saadanne Sager, men glædede sig neppe ved noget godt Renommée. Hans Kone, Billa Samuelsen, var Datter af en Lodsoldermand i Drøbak og vistnok en dygtig Husmoder men bekjendt for sin Strenghed og Skarphed. Det ansaaes for sikkert, at den bekjendte Folkeviser: „Jeg tjente paa Kjølstad ifjor“, som beskriver Husbondens og Madmoderens haarde Behandling af Tyendet, sigtede til dette Ægtepar, skjønt den af denne Familie forklaredes at gjælde Gaarden Kjølstad i Nes paa Romerige. Ved Gades Børn, 3 Sønner og mange Døtre, skal jeg ikke dvæle; der er lidet lysteligt at berette om dem.

Christen Mamen paa søndre Nordby, som han vistnok havde kjøbt umiddelbart af Secretair Aschehoug, havde i sin Tid været forlovet med din Moders Søster, Thea Brock, senere Fru Heyerdahl, men dette var gaaet overstyr, da han i enhver Henseende stod under hende, skjønt han ellers var af ret god Familie; hans Moder var en Prestedatter, Jomfru Aagaard, en Søster af Statsraad Sibberns første Kone. Senere blev Chr. M. gift med Jomfru Thrine Gilhuus fra Stoppen i Lier, med hvem han havde mange

Børn, hvoraf kun en Datter, Maren, der blev gift til Dilling i Rygge, hvor Moderen som Enke boede nogen Tid; senere flyttede hun til Moss, hvor hun er død. Den ældste Søn Knud blev Sømand men er død og har efterladt Børn; en anden Søn Oscar Mamen eier endnu Nordby; en tredje boede en Tid som Skyds-skaffer paa Ringnes ved Gjerdsøens sydlige Ende, ikke langt fra Nordby; senere har han været Vognmand i Chrisiania. Christen M. døde i en noget yngre Alder, og Omgangen med Kirkerud vedligeholdtes ogsaa før mest gennem Konen, der ansaaes for en dygtig men noget skarp og paaholden Husmoder.

Beboerne af de andre Nordbygaarde vare Bønder; Eieren af mellemste Nordby, Frantz, var Skrædder og lidt forfalden. Den gamle Niels Nordby paa nordre Nordby kan jeg knapt erindre, men vel et Par Sønner: Samuel, der i en ældre Alder blev gift med en Enke paa Bølstaad (grændsende til Askehaug og Neset) og ikke havde Børn, samt Ole Nordby, hvis Enke endnu lever paa Gaarden. Han havde 1 Søn Anton, der er ugift, og 2 gifte Døtre. En Datter af Niels Nordby var bleven gift før min Moder, som jeg kan erindre fortalte, at hun havde været tilstede ved dette Bryllup. Efter Bedstemoders Død boede Cathrine Bierregaard først hos Mamens paa søndre Nordby, derpaa nogen Tid hos Anton Andresen paa Kirkerud og hos ovennævnte Samuel Bølstaad samt endelig tilsidst hos Ole Nordby paa nordre Nordby, hvor hun døde i Aaret 1869 14. August; hun er begravet paa Nordby Kirkegaard ved Siden af vore Bedsteforældre, i hvis Hus hun havde været fra Aaret 1801, samme Aar, som min Moder blev født; hun var en Stifdatter af Bedstefaders Halvsøster, der var Ritmester Bierregaards anden Hustru. Hun var et dygtigt og snilt Menneske og derfor afholdt inden Familien og i Naboskabet. Da hun selv lidet eller intet eiede, tilskjøde vore Forældre, hvad hun tiltrængte i de 23½ Aar, hvori hun overlevede Bedstemoder.

I Aaret 1821 bleve mine Forældre forlovede. Vel var der Bekjendtskab mellem mine Bedsteforældre, eller rettere sagt Bedstefædre, paa begge Sider men neppe nogen egentlig Omgang; den meste Forbindelse mellem Familierne hidrørte nok fra den

Omstændighed, at en Søster af nysnævnte Cathrine Bierregaard paa Kirkerud, Jomfru Laurentia B., som en Slægtning af min Farmoder, opholdt sig i min Farfaders Hus. De to unge Mennesker havde derfor ikke kjendt hinanden nøiere, og min Faders Frierbrev skal nok være kommet lidt overraskende for min Moder og have gjort hende lidt forlegen med sit Svar; men da hun endnu ikke havde fæstet sig ved nogen anden, og da hendes Moder, efter hvad der er mig sagt, lagde et Lod i Vegtskaalen til Fordel for den unge Mand, om hvem intet andet end godt vidstes, og som jo med Tiden vilde komme i en god Stilling som Arving til det Kaaseslundske Fideicommiss, saa gav hun ham sit Ja, og jeg tror ikke, at hun nogensinde angrede derpaa, thi hun fik en brav Mand med et godt Hjerte. Vel havde han paa Grund af en Øiensygdhed, der havde plaget ham fra den Tid, han som lidet Barn havde havt de naturlige Kopper, ikke faaet den Lærdom og Opdragelse, der egentlig skulde ventes af velstaaende Forældres eneste Barn, men en vis naturlig Kvikhed i Forbindelse med Opdragelsen i et meget gjæstfrit Hjem og hans egen medfødte store Fordringsløshed gjorde ham ikke desto mindre til en af alle afholdt Mand, der var præsentabel overalt, idet hans Væsen havde en vis naturlig Noblesse eller Ridderlighed, der tilhørte den gamle Skole, i hvis Traditioner han jo dog, om end i al Tarvelighed, var opvoxet. Hans Temperament var vistnok, især i yngre Aar, noget opfarende, men hans Hustru vidste paa en god Maade at afdæmpe Heftigheden, der desuden snart gik over og aldrig efterlod nogen Braad. Begge Ægtefæller kunde nære Agtelse for hinanden, og deres Samliv blev bestandig lykkeligere med Aarene, saadan som Forholdet i alle gode Ægteskaber formentlig arter og bør arte sig. Vi Børn sluttede os vel nærmest til vor Moder, hvis Mildhed, Hjertensgodhed og Taalmodighed gjorde vor Barndom lykkelig. En mindre egoistisk Charakter kan neppe tænkes; hun var ikke alene ganske opofret for sit Hus og sin Familie, men hendes Godhed og Hjælpsomhed strakte sig ogsaa til mange fjernere staaende, der vistnok havde hende meget at takke. Det var mig derfor særlig kjært, at hendes Niece, Fru Norman-

dine Thesen, f. Schnitler, nogen Tid før sin Død, da hun betænkte min Datter med en Portion af sit Familielegat, udtalte, at det skede i Erkjendelsen af, hvad min Moder havde været for hende. Du har selv nylig helt correct sagt, at det venlige Smil, hvormed hun modtog en Henvendelse til hende, allerede paa Forhaand gav vedkommende Indtrykket af den Velvillie, hvormed den vilde blive optaget. Hun besad en god naturlig Forstand, men havde, som ovenfor omtalt, kun faaet ringe Anledning til videregaaende Uddannelse; hun læste inidertid ikke lidet i forskjellige Retninger men beklagede, at hun ikke havde Forkundskaberne for et mere indgaaende Studium af Botanik, der særlig interesserede hende. Praktisk dyrkede hun den, saalænge hun levede, i sine Haver i Agersgaden og i Homansbyen, hvor navnlig hendes Blomsterflor var udsøgt. Her tilbragte hun om Sommeren al den Tid, hendes flittige Beskjæftigelse i Huset levned hende, med en omhyggelig Pleie af sine Planter.

Mine Forældres Bryllup stod paa Kirkerud St. Hans Aften 1824, og Vielsen foregik i den gamle, meget forfaldne Nordby Kirke, der kort efter blev nedreven. Da den gamle Sogneprest til Aas Carl Fredr. Lange var død 1823, og den nye, Kjelstrup, endnu ikke var ankommen, bleve de viede af Sognepresten til Krogstad Jens Hørby, der ogsaa i denne Brudetale skal have brugt en af ham yndet og stadig anvendt Tirade, der lød saaledes: „Lige af Alder, lige af Stand, lige Børn lege bedst“¹⁾. Der var stort Bryllupsgilde paa Kirkerud den Dag (eller rettere den følgende, St. Hansdagen), hvorved der blev danset; paa Gaardspladsen var bygget en stor og smuk Løvsal, hvor der spistes. Jeg erindrer, at det omtaltes, at en af Herrerne,

¹⁾ Paa denne Tid, saa kort efter „Adelslovens“ Emanation (1821), var der vistnok ikke mange, der hertillands tænkte paa „Standsmæssighed“ ved Ægteskabers Indgaaelse, hvilket en Menneskealder tidligere havde spillet en saa stor Rolle for min Farfader. Forøvrigt var jo vor Bedstefader som Officier Rangsperson, og de strenge Bestemmelser i General Kaas's Testamente vilde derfor neppe have kunnet lægge nogen Hindring i Veien for den vordende Fideicommisbesidderens Giftermaal. Den eneste Følge af min Faders Adelskab, jeg har hørt nævne, var, at Moder blev kaldt Frue paa en Tid, da enhver gift Dame, hvis Mand ikke havde Embeds-rang, benævnedes Madame.

der dansede med sorte Handsker, var meget frygtet af de unge Damer med sine hvide Kjoler, da han foretog den af Fru Camilla Collett i „Et Gjensyn“ omtalte „Tømmermærkning“. Min Morbroder og min Faders Fætter, Wilhelm Huitfeldt fra Eskerøen, der skulde bo i Christiania hos de nygifte, havde hele Dagen været beskjæftigede henne paa Husmandspladsen Loftsrud, hvor de, formodentlig under Holm Loftsruds Veiledning, lavede Fyrværkerisager istand, som om Aftenen skulde opsendes fra dette Sted, der laa heldigt til, for at alt kunde sees fra Vinduerne paa Kirkerud; men, hvori nu end Feilen stak, Fyrværkeriet mislykkedes, Raketter etc. løb henad Jorden i Steden for at stige mod Himlen, og de unge Fyrværkere kom temmelig skamfulde og ganske sværtede tilbage til Kirkerud og maatte endda gjøre den gamle Erfaring, at Spot og Skade følges ad.

Trods den store Gjæstfrihed, mine Bedsteforældre i det daglige Liv formaaede at udfolde, siger det sig selv, at der paa Kirkerud kun meget sjelden var større indbudne Selskaber. Foruden Børnenes Bryllupper 1824 og 1841 samt de to gamles Begravelser 1841 og 1846, har jeg kun hørt omtale Kirkeindvielsen i 1826, da Bedstefader havde faaet Nordby nye Kirke færdig, til hvilken Høitidelighed Biskop Chr. Sørensen, hvis to Hustruer, født Fangen, vare Bedstefaders Søsterdøtre, indfandt sig med et Par af sine Børn, ligesom der ogsaa ellers var Omgang mellem Familierne paa Grund af dette Slægtskab.

Jeg har ovenfor i Forbigaaende nævnt en og anden Gjenstand fra Kirkerud og Abildsø, der med min Moder overgik til vor Familie. Mærkeligst blandt disse Sager er dog formentlig en gammel Dug, som jeg her vil omtale lidt nærmere, og som i sin Tid var kommen fra min Oldefaders, General Huitfeldts, Hus og havde tilhørt hans Oldeforældres Bedsteforældre og nu af min Moder atter bragtes tilbage i den Huitfeldtske Familie. Dugen er af gammelt Hollandsk Arbeide (Damask), 6 Alen lang og $3\frac{1}{4}$ Alen bred, med Billeder fra Samsons Historie, indvævede saaledes, at de gjentages 12 Gange i Bredden men vexle efter Længden; nogle af dem have en, ligeledes indvævet, kort Underskrift paa Hollandsk eller en Henvisning til Dommernes Bog og

forstille følgende Scener: 1. Samson sønderriver Løven, 2. omstyrter Huset, 3. hviler i Dalilas Skjød, 4. gaar hjem, 5. bærer Gazas Porte, 6. tørster og faar Vand af Kjævebenet, 7. slaar Philistrene med dette, 8. slipper Rævene løs; saaledes nedenfra opad, hvorefter følger en Gjentagelse af Billederne til og med No. 4. I Dugens Midte findes to Vaabener (Thott og Basse) med Bogstaverne K. T. og A. B., hvilke betegne Korfitz Thott til Sandrup (nu Sannarp) i Halland († 1611) og Fru Anne Basse af Sørup, der først døde 1649 som den sidste af sin Slægt og har efterladt et endnu bevaret Kjæmpevise-Haandskrift. Dugen skriver sig formentlig snarest fra Ægteparrets Giftermaalsaar 1580 og er fra disse første Eiere gaaet i Arv efter nedenstaaende Stamtavle indtil Etatsraadinde Pavels's Moder, Oberstinde Sophie Beate de Tonsberg, født Huitfeldt, hvis Initialer S. B. T. findes i dens ene Hjørne, og her begynder min Moders Tradition. Paa

Korfitz Klausson Thott til Sandrup i Halland, † 1611 * 1580 *Anne Erikssdatter Basse* af Sørup, † 1649.

Vibeke Thott * *Holger Børgesson Rosenkrantz* til Ørup i Skaane og Frølinge i Halland.

Børge Rosenkrantz til Ørup, Frølinge, Sandrup og Sande (i Norge), Major, † 1679, * 1) 1647 *Maren Jensdatter Bjelke*, f. 1624, † 1652. 2) *Karen Gudesdr. Galde*, † 1671. 3) *Sophie Elisabet Bilde*.

1.

Sophie Amalie Rosenkrantz til Sandrup og Sande, f. 1649, † 1711, * 1673 *Tønne Jakobsson Huitfeldt* til Throndstad, Thom etc., Oberst, Command. p. Frederikssten, f. 1625, † 1677.

Henrik Jørgen Huitfeldt til Elingaard, Kjølbørg og Sande, Generallieutenant etc., f. 1674, † 1751. * 1) 1707 *Sophie v. Pulz*, f. 1690, † 1711. 2) 1713 *Birgitte Christine Kaas*, f. 1682, † 1761.

2.

Sophie Beate Huitfeldt, † 1786, * 1750
Oberst *Hans de Tonsberg*, † 1770.

Valentin Wilh. Hartv. H. Generalmajor, † 1792, * *Ingeborg Christine v. Reichwein*, † 1815.

Helene Christine de Tonsberg, f. 1754, † 1821
* *Hans Jakob Pavels*, Etatsrd., Præsident i Christianssand, † 1804. Derpaa kjøbtes Dugen af Kjøbmand Niels Carlsen i Drøbak, senere af Lieutenant J. Brochmann, hvis Datter *Anne Margr. Br.* var gift med Val. Wilh. Hartv. H. (-Kaas), Fideicommisbesidder.

Henrik Jørgen Huitfeldt(-Kaas), Major, † 1832, * *Helene Bierregaard*, † 1832.

Valentin Wilhelm Hartvig Huitfeldt (-Kaas), f. 1795 † 1881.

Henrik Jørgen Huitfeldt-Kaas, Archivfuldmægtig, f. 1834.

Auction efter Etatsraad Pavels kjøbtes Dugen af den rige Kjøbmand i Drøbak Niels Carlsen og efter ham igjen af Bedstefader, der strax bestemte den for sin Datter, der da snart skulde giftes. Dugen har næsten bestandig gaaet i Arv til Døtre, og kun hvor saadanne have manglet, har den tilfaldt Sønner. Den var tilstede paa den store Udstilling af ældre Gjenstande i Kjøbenhavn i Efteraaret 1879.

Min Fader var bleven Copiist i Arneedepartementet, og da min Farfaders Broder, Major Fritz Huitfeldt, var død i December 1822, havde Bedstefader lovet sin Søn de 300 Spd. aarlig, som hidtil efter en tidligere Overenskomst vare blevne ham udbetalte af det Kaaseslundske Fideicommisses Revenuer. Med en aarlig Indtægt af c. 500 Spd. skulde der nu sættes Bo; en liden Bekvemmelighed blev leiet hos en aldrende Jomfru Hansen øverst i Toldbodgaden, og det ene Værelse i Leiligheden indtoges, som nævnt, af Wilhelm Huitfeldt og Diderik Brochmann. Den 11. Juni 1825 fik mine Forældre sin ældste Søn Henrik Jørgen, fra hvilken Tid min Moder, som hidtil havde været rask og stærk, i flere Aar blev svagelig. Han blev otte Aar uden at faa Søskende, og som det oftere gaar med Børn, der ere opvoxne mellem ældre, blev han en alvorlig og tænksom Dreng, der var ikke lidet forud for sin Alder, hvorom en Mængde efterladte Smaa-bøger vidnede, hvilke dels indeholdt originale Notitser, dels Afskrifter af Digte etc., der særlig havde tiltalt ham; af disse er nok nu kun en enkelt bevaret. Han var Discipel af Christiania Borgerskole, hvor han var flink i de Fag, han havde paabegyndt, men navnlig viste han udpræget Lyst og Anlæg for Tegning, hvori han ogsaa fik Lov til at tage særskilt Undervisning hos en Tegnelærer Funch, og ikke faa af hans Tegninger ere endnu i mit Væрге og vise en for hans Alder vistnok sjelden Dygtighed. Foruden i Tegning var han ogsaa ualmindelig flink i alskens Paparbeide og Udskjæring eller Udklipning i Pap og Papir, alt vistnok en Arv efter hans Morfader. Det var af fremmede oftere blevet sagt, at han hørte til de Børn, der ikke vilde blive gamle; men, skjønt han ikke var nogen stærk Dreng, var han dog uden væsentlig Sygdom bleven over 8½ Aar, da

jeg gjorde min Entrée i Verden 2. Februar 1834. Det er mig fortalt, at han ofte i den første Tid efter min Fødsel morede sig ved at betragte mig i min Vugge, idet han dog udtalte, at jeg aldrig vilde kunde blive ham til synderlig Fornøielse, da jeg var for ung for ham. Han fik kun altfor stor Ret deri, thi et Par Uger efter min Fødsel blev han syg og døde den 7. Marts af en tyfoid eller gastrisk Feber, 8³/₄ Aar gammel. Han blev begravet paa den militaire Kirkegaard ved Siden af sine 2 Aar forud afdøde Bedsteforældre og ledsagedes til Graven af sine Lærere og Skolekammerater; endnu for faa Maaneder siden fortalte den iaar (1891) afdøde Byskriver A. Petersen mig om den høitidelige Begravelse, hvori han selv havde deltaget, og som havde gjort et meget stærkt Indtryk paa ham. At Tabet af denne elskværdige og begavede Søn var et overordentlig haardt Slag for mine Forældre, siger sig selv, og mange have vist tænkt, hvad din Moder har fortalt mig, at hun selv ytrede ved Efterretningen om, at en af den unge Huitfeldts Sønner var død: „Jeg vil da haabe og ønske, at det maa være den lille!“ — „Men“, tilføiede hun undskyldende: „vi vide jo ofte ikke, hvad vi selv sige og ønske“, — og dog var hendes Ønske for mig dengang visselig ikke det værste, der kunde hendt mig. Det siger sig selv, at jeg ved min Daab fik min afdøde Broders Navne Henrik Jørgen. Halvandet Aar senere fik mine Forældre sin tredie og yngste Søn Emil (f. 21 Juli 1835), der ved sin Elskværdighed, Begavelse og Livlighed var dem til saa megen Glæde i sit Liv, men hvis Død i hans 24de Aar atter voldte dem saa stor Smerte, uagtet mere end de sidste 6 Aar af hans korte Liv var en stadig Kamp mod den lumske Fiende, der dukkede op under forskellige Navne og Forklædninger (Kjertler, Hoftebetændelse, Tæring, Vattersot) og tilsidst blev Seierherre den 1. Decbr. 1858.

I 1849 feirede mine Forældre sit Sølvbryllup i en talrig Kreds af Slægt og Venner, blandt hvilke din Moder og ældste Søster fra Kvinesdal havde indfundet sig. De havde kun 4 Aar igjen til sit Guldbryllup, da min Moder afgik ved Døden 10. Juli 1870, efter at den Bronchit, hvoraf hun den hele Vinter havde været plaget, i Løbet af Vaaren havde udviklet sig til Tæring. Min

Fader overlevede hende paa 12te Aar og naaede den høie Alder af næsten 87 Aar. Han døde 25. Octbr. 1881 og blev, ligesom min Moder og yngste Broder, bisat i Gravcapellet ved Hudrums Kirke. Mine Forældres Liv hengik uden mange og store Omskiftelser og Begivenheder. Efter begge mine Bedsteforældres Død i Begyndelsen af 1832 tilflyttede de disses gamle Gaard paa Hjørnet af Agersgaden (da „Nordre Gade“) og Prinsens Gade, hvilken Gaard, som ovenfor nævnt, havde været eiet af min Moders Farfader og beboet af hendes Oldeforældre. Min Fader tog kort efter Afsked fra Departementet, navnlig paa Grund af sine daarlige Øine, der vedbleve at plage lige til de sidste Aar, skjønt hans Syn holdt sig godt ja endog tillod ham at læse lidt uden Brillen. Senere levede han for sit Hus, sin Familie og den store Omgangskreds, der samledes i mine Forældres Hus af Slægt og Venner fra alle Kanter, og som maaske var større end Husets Resourcer med Lethed tillode. Om Høsten 1856 fraflyttede de den nævnte Gaard (No. 25 i Agersgaden), da den var solgt til Tomt for den vordende Storthingsbygning og Rigsarchivet, og beboede derpaa i 4½ Aar en smuk Bekvemmelighed i C. A. Dybwads Gaard No. 71 i Agersgaden. Det var under Opholdet her, at Jomfru Laurentia Bierregaard døde 31 Decbr. 1857 og min Broder Emil 11 Maaneder derefter. Da Dybwad solgte sin Gaard til Assessor G. Meldahl, byggede mine Forældre sig i Aaret 1860 en liden Gaard i Oscarsgade i den da nylig anlagte „Homansby“ bag Slottet og flyttede ind i samme ved Midten af April 1861. Her afgik de begge ved Døden, efter at de havde seet mig gift i 1865. Min Moder oplevede mine 3 ældste Børns Fødsel og det ældstes, Anne Margretes (hendes Navnes), Død; Fader saa dem alle fem og overlevede ogsaa i 5 à 6 Aar min Hustru, hvis Død var hans sidste store Sorg.

Din Fader Diderik Hegermann Brochmann er født paa Kirkerud 8. Juni 1808. Han var egentlig døbt Diderik Wilhelm, medens Bedstefader under Krigen opholdt sig i Frederiksstad, men da han ikke syntes derom, formaaede han Sognepresten i Aas C. F. Lange († 1822 som Jubellærer) til at rette Navnet Wilhelm i Kirkebogen til Hegermann. Han voxede op

hjemme paa Gaarden uden at lære synderlig mere end en anden Bondedreng, da Bedstefader ikke tog sig noget af Børnenes Undervisning; Bedstemoder lærte dem Katechismus og en Del Psalmer. Han var allerede bleven en temmelig stor Dreng, da Bedstefader efter Tilskyndelse af Consul Frederik Ring satte ham i Skole i Drøbak, hvor han logerede hos en Madame Fuglesang. Min Fader har fortalt, at da han gjorde hans Bekjendtskab, var han stærkt optaget med Læsningen af de Folkebøger, han havde kunnet overkomme i Drøbak, af hvilke navnlig en ved Navn „Robertus von Agerkaal“ beskjæftigede hans Phantasi, og hvoraf han fortalte forskjellige Episoder. Mine Bedsteforældres økonomiske Stilling tillod dem ikke at tænke paa at lade ham studere, og det var først, da mine Forældre skulde giftes, at dette Spørgsmaal kom paa Bane, idet de tilbøede ham frit Ophold i sit Hus, hvor han delte Værelse med min Faders Fætter, Wilhelm Huitfeldt fra Eskevig. De vare begge Disciple af Kathedralskolen; den sidste, der var henimod 3 Aar ældre, blev Student i 1826, 21 Aar gammel; Diderik Brochmann, der var meget flittig, benyttede sin Tid saa vel, at han allerede 1827 kunde tage Examen artium med Laudabilis, hvilken Charakter han ogsaa erholdt til alle sine følgende Examina. Han blev theologisk Candidat i 1833, og havde altsaa studeret ret grundigt, ihvorvel han rigtig nok altid arbejdede sent og var noget distrahit, hvilket tiltog med Aarene. I 1835 blev han udnævnt til personel Capellan i Strøms Sogn i Odalen hos Provst Erik Rynning, der var gift med Biskop Bechs Datter Pauline B.; for dette Ægtepars fire Sønner var han tillige Huslærer. I denne Stilling fandt han sig selv vel tilfreds og var paa Grund af sin heldige Virksomhed i flere Retninger og navnlig for Skolelærernes Uddannelse saa yndet af Menigheden, at da han efter 5 à 6 Aars Forløb forlod Stedet, overraktes der ham under en festlig Afskedssammenkomst fra forskjellige Corporationer, hvad der dengang var noget næsten uhørt, et smukt Sølvservice (Kaffe- og Thekande, Sukkerkop og Flødemugge), der nu er i hans Børns Eie¹⁾. Forholdet mellem

---

¹⁾ I Morgenbladet for 26. Marts 1841 findes en udførligere Beretning herom.

ham og mine Forældre var og forblev altid det bedste, og han besøgte dem selvfølgelig ofte, medens han var i Odalen. Ved et saadant Besøg under Christiania Marked i Februar 1840 blev han forlovet med Enkefru Sara Jessine Lovise Daae, fød Brock, en Datter af Sogneprest Henrik Brock i Askim og Enke efter Ludvig Daae, der var død 1835 i en ung Alder og efter et kortvarigt Ægteskab som personel Capellan til Aremark i Smaalenene. Hun var dengang efter et Par Aars Ophold paa Kongsberg nylig flyttet til Christiania med sit eneste Barn, Ludvig (f. 7. Decbr. 1834), nu Professor i Historie ved Universitetet i Christiania. Din Fader havde været en Ven af hendes afdøde Mand og havde ogsaa kjendt hende selv i mange Aar. Din Moder har selv fortalt følgende om deres første Møde: Medens hun gik paa Skole i Christiania og boede hos Universitetskasserer Paulus Carolus Glad og hans Frue i Nordre Voldgade (nu No. 4, tilhørende Bogtrykker J. C. Gundersen) var hun tilligemed disse en Søndag buden til mine Bedsteforældre, Major Huitfeldts, hvor ogsaa disses Søn med Frue og de to Skoledisciple, Wilh. Huitfeldt og Diderik Brochmann, vare tilstede. Efter at hun af Fru Glad havde faaet Besked om, hvem de fleste af Gjæsterne vare, og af hvilke hun især beundrede den smukke, unge Fru Huitfeldt, spurgte hun hende ogsaa om, hvem det lille, mørke, ikke just vakre, unge Menneske var, der stod alene og var temmelig keitet. Da hu nu fik den Besked, at det var en Broder af den unge Frue, svarede hun: „Nei, nu vil Du narre mig; han, som er saa mørk, kan da ikke være en Broder af hende, der er saa vakker og har saadan smuk, lys Hudfarve.“ Det viste sig dog at være rigtigt, og maaske hævede det ham i hendes Øine allerede dengang. Senere faldt han altsaa vistnok bedre i hendes Smag. Forlovelsen mellem dem kom neppe uventet for Familien; min Moder har fortalt, at da hendes Broder en Aften kom hjem og sagde, at han havde noget at fortælle hende, svarede hun strax: „Jeg ved, hvad det er; du er forlovet med Sara Daae.“ Saa var det, og da han i Slutningen af 1840 blev udnævnt til Sogneprest i Kvinesdal, stod deres Bryllup paa Kirkerud den 2. April 1841, den Dag, da hun fyldte 30 Aar,

og kort efter droge de til sit nye Hjem. Et Par Gange besøgte de os i Christiania i den Tid, de boede der; imidlertid døde Bedstefader Brochmann i Novbr. 1841 og Bedstemoder i Januar 1846, da det allerede var bestemt, at Prestefamilien fra Kvinesdal om Sommeren skulde gjøre hende et Besøg. Dette omtalte hun endnu sidste Nat, hun levede, for Cathrine Bierregaard og Madame Mamen, der vaagede hos hende, og udtalte da Ønsket om at maatte opleve dette. Det opfyldtes nu ikke, men dine Forældre besøgte os efter Bestemmelsen om Sommeren, ledsaget af sine 3 ældste Børn, Ludvig Daae, der da indsattes i Cathedral-skolen, samt Elise og Margrete Brochmann, der endnu vare ganske smaa. Under dette Besøg opgjordes Skiftet efter Bedstemoder, der selvfølgelig havde hensiddet med det lille Bo efter Bedstefader i uskiftet Stand. Dets beholdne Midler udgjorde c. 2000 Spd., og Onkel viste sin Erkjendtlighed mod mine Forældre ved paa det bestemteste at forlange, at min Moder skulde gaa i lige Arv med ham. I Kvinesdal fødtes alle Onkels 6 Børn, 3 Døtre og 3 Sønner, af hvilke den yngste Datter og den ældste Søn ogsaa døde der. Begge Ægtefæller vare i det hele vel fornøiede med sit Ophold i det lille Vestlandskald med sine smaa Forholde; der gik dengang en religiøs Vækkelse gjennem Bygderne, der endnu ikke vare synderlig demoraliserede af politisk Agitation. Kaldet var temmelig lidet, og en væsentlig Indtægtskilde var det til Prestegaarden hørende Laxefiskeri i Kvineselven. For at skaffe sin Broder den størst mulige Indtægt deraf (der især skulde anvendes til din Broders Ophold i Christiania) paatog min Moder sig at besørge det ret besværlige Salg af den derfra kommende Røgelax, der havde et godt Renommée i Christiania. Onkel B. nød baade Agtelse og Anseelse som en nidkjær og dygtig Prest saavel i Menigheden og i Omegnen som hos sin Biskop, J. v. der Lippe, og det var vistnok især dennes varme anbefaling, der banede ham Veien til et saa stort og søgt Kald som Nes paa øvre Romerige, hvortil han forflyttedes i 1856. Din Moder havde under Opholdet i Kvinesdal ofte været meget syg og et Par Gange Døden nær, men kom sig dog atter; Onkel havde derimod altid været rask, men den sidste Tid i

Kvinesdal med sine store Strabadser og Reiser i slet Veir, Afskeden fra alt tilvant o. s. v. havde dog virket saa stærkt paa ham, at han, da han paa Flytningen var naaet til Flekkefjord, faldt i en heftig Lungebetændelse og i længere Tid svævede mellem Liv og Død. Han kom sig imidlertid atter og tiltraadte sit nye Kald, hvor han virkede i 18 Aar og afgik ved Døden 17. Februar 1875¹⁾. Hans ældste Datter Elise var allerede død her i Juni Maaned 1860 og var bleven begravet paa den gamle Kirkegaard ved Ruinerne af den ved Lynild afbrændte Kirke paa Nesset mellem Glommen og Vormen. I Onkel B.s Tid opførtes den nye Kirke længere borte fra Elven og i Nærheden af Prestegaarden. Paa den nye Kirkegaard ved denne Kirke blev han nu selv begravet, og kort efter flyttedes ogsaa Elises Kiste derhen. Siden Marts 1891 hviler ogsaa hans Hustru her ved hans Side.

Nogle Oplysninger om Bagge Vandal.

Af Arkivar, Dr. phil. O. Nielsen.

Om Navigationslæreren Bagge Vandal findes en Del Oplysninger i H. D. Linds Skrift: „Kong Kristian den Fjerde og hans Mænd paa Bremerholm“. Nogle yderligere Meddelelser²⁾ om denne virksomme og dygtige Mand, der i sit Hjem i Mavstrup Præstegaard, hvor hans lærde Fader havde et særligt Observatorium med mange Instrumenter, har faaet Interesse for de matematiske Videnskaber, men ellers har faret til Søs, kunne udfylde, hvad Pastor Lind har meddelt.

25 Aar gammel blev han udnævnt til at undervise Ungdommen paa Bremerholm i Navigation. Hvor ivrigt han har taget sig af sin Virksomhed, fremgaar af følgende Ansøgning af 23. Marts 1650 til Oversekretæren:

---

¹⁾ Jeg kan nu ogsaa henvise til din Broders, Professor Daaes, netop udkomne „En Krønike om Kvinesdal.“

²⁾ Indkomne Breve til Danske Kancelli, sælandske Indlæg og sæl. Registre.